

DOMA

židovské obrázky

Vojtěch RAKOUS

DOPORUČUJEME

Ignát Herrmann: Z pamětí starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníčka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strasti kolem „vhodných vánočních dárků“ a nezapomeňte ani na kapitolu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

Jiří Mahen: Rybářská knížka

Kniha, která je stále považována za „rybářskou bibli“, plná vzpomínek z rybářských výletů, postřehů ze života ryb a rybářů, dojmů z nádherné přírody. Krásný jazyk, humorná nadsázka i porozumění přírodě, rybám a rybaření uchvátí čtenáře i dnes. Začínajícího rybáře jistě potěší rady a zkušenosti.

Vydání jako celek (obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) je chráněno autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umístováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplaty či zdarma.

VOJTĚCH RAKOUS

Doma
židovské obrázky

VOJTĚCH RAKOUS

Doma
židovské obrázky

grafický list na obálce
Emil Orlik

Praha 2014

Obálka © Marcela Strejčková - Nomzamo, 2014
© Monika S. Benešová - Lama, 2014
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-08-4 (formát PDF)
ISBN 978-80-87959-09-1 (formát PDF pro čtečky)
ISBN 978-80-87959-10-7 (formát ePub)
ISBN 978-80-87959-11-4 (formát MobiPocket)

Karlu Fischerovi

Velectěný příteli!

„Židovské obrázky“ z převážné části psal jsem na přímý Váš popud buď pro „Českožidovský kalendář“ nebo pro „Českožidovské Listy“. Svůj původ, světlo své i vzduch vzaly „Židovské obrázky“ z ovzduší české vesnice – z onoho čistého ovzduší, v němž vyrostla většina těch, kteří později se stali nejvřelejšími pěstiteli myšlenky českožidovské. Vám, velectěný příteli, jakožto jednomu z nejneúpornějších zastánců této myšlenky, připisuji tyto řádky. Přijměte toto věnování jako slabý důkaz, že nejen já, ale my všichni, jež Jste během let seskupil kolem sebe v „Českožidovském kalendáři“ a v době novější v „Českožidovských Listech“ – že my všichni v plné míře dovedeme ocenit Vaši dlouholetou a úspěšnou činnost pro společnou naši věc.

Vojtěch Rakous

Přípravy k Pesach

„Vykašeroval“ jsem svůj psací stůl, čistě sobě umyl ruce, vzal běloskvoucí, neposkvrněný papír, zbrusu nové péro – zkratka, vykonal jsem co nejsvědomitěji všechny přípravy, aby tato „besídka“ i do zevnějšku vypadala co možná „jomtivik“. Do sváteční nálady se nutit nemusím, ta se u mne dostavuje v tyto dny pravidelně sama. Já vůbec nechápu, proč mnozí mrzouti právě na tyto naše nejkrásnější svátky naříkají. Že prý trvají příliš dlouho – bodejt', jeden týden, to je doba! – že mnoho stojí – těch vajec a toho omastku co se vypořebuje! – a potom těch příprav a té nekonečné práce – hlavně té práce! Už má nebožka babička říkala, že pořádná židovka musí počít s úklidem měsíc před svátky, nepořádná pak mnohem dříve. Ale moje babička bývala za měsíc skorem vždycky s úklidem hotova, nanejvýš si nějaký den přidala.

Co mne se týče, já si nestýskám. Když to tedy Pán Bůh předpisuje, že mám celý týden ležet na pohovce, pít víno, jíst pečené husy, „macelokše“, „grinslata“ a jak se všechna ta dobrá jídla jmenují, jež nám dobrotivý Bůh poručil v tento týden požívat – povídám, já se

nezpečuji vůli boží a ležím tedy celý den na pohovce, jím a piju a kdyby Pán Bůh poručil, bych to vydržel takhle třeba celý měsíc, ba – kdyby to musilo být – třeba i celý rok – na mou duši! Já sám sebe dobře znám a vím předobře, že jsem zbožný, Pána Boha poslušný člověk.

Tak se mi však přece jen zdá, že ty svátky – krom toho jídla a pití, to je pořád stejné – již nejsou tak krásné a poetické, jako bývaly za mých let klukovských. Už ty přípravy k nim nejsou ani tak obšírné a pěkné jako bývaly. Kdepak dnes v domácnosti pekou ještě macesy? Každý si je koupí hotové a kupované macesy... nejsou ani slané, ani mastné. Doma pečené také sice nejsou ani slané, ani mastné, ale vzdor tomu jinak chutnají. A přece... Bože, jaká to bývala krása! Měsíc před svátky dal otec semlít schválně u mratinského Kostky strych (tenkrát se ještě měřilo na strychy) nejkrásnější pšenice a sám si byl u mletí, aby starý Kostka do toho nedal nějaký „chumic“. Týden před svátky se peklo. Co tu bylo v domě ruchu a šumu! Hned časně z rána přišly všechny panímámy ze vsi, nastrojené a nažehlené, jen což děláš – nedopouštěj Bože, zapomenout některou pozvat, mohl z toho být hněv do smrti.

„Macesová tabule“, dlouhý a úzký to dubový stůl, sahající přes celou délku světnice a pamatující kolik generací, vnesen, čistě vydrhnutý, z mlatu, kde stál zaprášený a zapomenutý po celý rok, do velké světnice. Z půdy sneseny válečky, uschované tam mezi svátečním nádobím a sloužící jen k válení macesů; pak starodávný, lesknoucí se měděný kotlík, pamatující

ještě Žižkovu vojnu, v němž zadělávalo se těsto na macesy. A už to začalo. Některý zbožný a obzvláště zručný souvěrec hnětl – nebo jak se u nás říkalo „kni-toval“ – holýma rukama těsto v kotlíku a my kluci jsme lili, hezky z vysoka, do kotlíku vody, což jsme ovšem považovali za nemalou poctu. Dobře se pamatuji, že zbožný a zručný souvěrec nám při tom „gísování“ (českých výrazů se při pečení macesů tenkrát ještě užívat nesmělo, jelikož by se tím macesy učinily „chumic“) rád uštěďřoval hojnost pohlavků, protože jsme často přelili. Ale jinak šla práce zčerstva od ruky za stálého hovoru, smíchu a žertování. Panímámy se po celý rok tolik nenasmály a nenapovídaly, jako když pekly macesy. A trvalo to pečení celý den až do večerního soumraku. A když se panímámy ubíraly domů, nesla si každá jako výslužku po jednom macesu – aby nedostala zimmici, jak se říkávalo.

Nyní macesy uloženy pečlivě do bedny a nám, klukům, hrozeno věčným zatracením, jestli se před počtím svátků dotkneme macesů, jelikož prý je to těžkým hříchem, jisti macesy před svátky. A když jsem jedenkrát, nelekaje se v návalu hrdinství hrozícího věčného trestu, jeden maces potají uzmul, maje v úmyslu, za humny sníst, byl jsem dopaden při činu. Následoval nehorázný výprask a za nic na světě nebyl bych už potom před svátky vzal maces do úst. To už tak ovšem bývá, že se člověk více bojí trestu časného, než věčného zatracení. –

Těch několik dnů mezi pečením macesů a svátky uplynulo v práci přímo horečné. To bývalo nějakého mytí a smejení! A ten příjemný průvan, který od rána

do noci protahoval stavením! Všecko na světě má však svůj konec, a tak byla konečně také naše chalupa od půdy až po sklep „vykašerovaná“ a všecka „jomtivik“. Ještě jsme musili obrátit všechny kapsy na ruby, jestli v nich nezůstal nějaký chlebový drobeček, a pak přikročeno s náležitou opatrností k slavnostnímu výkonu snášení svátečního nádobí z půdy. Kus po kuse sundáván pomaloučku, aby se nic nerozbilo. Jako bych to nádobí viděl před sebou. Pekáče podivných, starožitných tvarů, oprýskané, stářím zčernalé hrnce, mísy a talíře divně malované... A z toho všeho vanula taková divná, sváteční vůně... Mně vždy připadalo, jako by všechny ty dobré věci, co se odjakživa vařily a smažily v těch pekáčích a hrncích, jako by v nich byly zanechaly část své sladké vůně. A každý ten jednotlivý kus měl svou historii. A my všechny ty historie o svátcích slyšeli znovu a znovu a tak ti lidé, kteří před dávno uplynulými léty nádobí toto brali do rukou a jejichž těla již dávno se obrátila v prach a popel – ti všichni opět s námi žili po celý ten sváteční týden.

Konečně tedy bylo všecko hotovo a uchystáno; obiligátní husa zakošerována – ačli dříve neskončila na krmníku předčasnou, přirozenou smrtí – a nastal vy-toužený „večer sedrový“.

Sedrový večer! Čím je v církvích křesťanských večer štědrovečerní, tolikéž máme zase my, Židé, svůj – a tak zcela náš – večer sedrový; večer plný upomínek a plný nevýslovné poesie rodinné. Kdo zažil ve svém dětství sedrových večerů pod krovem otcovským, ten rodného svého domu nezapomene nikdy a nikdy! A když po létech stárnoucí již člověk vzpomíná v tyto